המפמ"ר להוראת העברית כשפה שנייה במגזר

הדרוזי בחטיבות העליונות

לשנה"ל תשפ"ו

שיפור הכשירות האוריינית הדבורה והכתובה בשפה העברית

בכיתות י-י"ב

דבר המפמ"ר:

מורות ומורים יקרים,

התפקיד המוטל עלינו אינו רק הנחלת העברית בקרב תלמידינו במגזר הדרוזי, אלא פיתוח שיטות למידה והוראה המסייעות ללומדים לבנות את הגישות, את הידע ואת המיומנויות כדי להיות עצמאים במחשבה וכדי לנהוג בשיתוף פעולה עם אחרים דוברי השפה העברית (C.E.F.R for Languages 2016). מטרת העל שלנו היא לאפשר לתלמידינו שימוש מושכל בלשון העברית כשפה שנייה בהקשרים חברתיים שונים . מטרה נוספת היא שיפור עמדות התלמידים כלפי השפה העברית בכלל ומקצוע העברית בפרט, תוך טיפוח עניין, סקרנות וחיבה של התלמידים כלפי השפה העברית והבנת החשיבות שברכישתה המיטבית למען השתלבות עתידית בחברה הישראלית.

הוראת העברית לתלמידים במגזר הדרוזי והצ'רקסי שינתה את פניה בשנים האחרונות. בהתאם לתפיסה זו פתחנו מפרט תכנים עדכני, נבנו מאגרי מידע וחומרי לימוד בפורטל עברית ייעודי לכם.

האתגר הגדול העומד בפנינו הוא להפוך את הוראת העברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי לדיסציפלינה שבה מורי העברית, החל מבתי הספר היסודיים יהיו בעלי ידע מקצועי ורלוונטי בתחום הלשון העברית בכלל ובשפה העברית כשפה שנייה בפרט.

אני גאה בכל אחת ואחד מכם ומזמין אתכם לצעוד יחד איתי אל היעד הנכסף.

וכמילות השיר: "לא קלה היא לא קלה דרכנו, עוד הדרך רבה, המסע עדיין לא תם..." (יענקל'ה רוטבליט), אך אני משוכנע שיחד כולנו נעלה ונצליח.
לשם כך, אני מזמין את כולכם לפיתוח מקצועי רלוונטי ואיכותי, שיהיה בכוחו להוציא מן הכוח אל הפועל את מטרתנו הנעלה.
בברכת בריאות טובה לכם ולבני ביתכם,

בברכה,

איאד מוהנא

מפמ"ר עברית בחינוך הדרוזי והצ'רקסי

תוכן החוזר

הוראת העברית בחטיבות העליונות	עמודים
המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בחטיבה העליונה **מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה**	4
ארגון הלמידה בחטיבה העליונה כולל רפורמת התחדשות הלמידה	5
הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% • מפרט התכנים להוראה והערכה במסגרת 30% בכיתה י קריאה, האזנה, הבנת הנקרא והבעה בכתב ובעל־פה	9 – 5
הוראה והערכה במסגרת 50% היבחנות חיצונית (015361) • מפרט התכנים: קריאה, האזנה, הבנת הנקרא והבעה בכתב ובעל פה • מפרט התכנים: ידע לשוני	13-10
היבחנות ברמה מוגברת • יחידה רביעית • יחידה חמישית	20-14
הודעות משולחן המפמ"ר • הנושא השנתי • השתלמויות • נבחנים אקסטרנים ומשפרי ציון • הפורטל הפדגוגי עברית • תיק תוכניות לימודים	22-21
קישורים חשובים למורה	23
נספחים (מחוונים ועקרונות להוראה)	28-24

העתקים
ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
ד"ר ציונה לוי, מנהלת אגף א שפות, המזכירות הפדגוגית
גב' איה חיראדין, מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ'רקסי, המינהל הפדגוגי
מר דוד גל, מנהל אגף בכיר בחינות, המינהל הפדגוגי
ד"ר נורית גנץ, יועצת דידקטית
מר עמאד פארס, מפקח מחוז צפון במגזר הדרוזי
מפקחים כוללים במגזר הדרוזי במחוזות צפון וחיפה

המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בחטיבה העליונה

- טיפוח הכשירות האוריינית הכתובה והדבורה בשפה העברית על פי מסמך מסגרת בעברית לדוברי ערבית CEFR ובהתאמה ליעדי משרד החינוך
- הרחבת אוצר מילים בעברית מתחומי דעת שונים
- רכישת מיומנויות תקשורתית בשפה העברית (מסוגל ל....) לפי הסטנדרטים של תוכנית הלימודים ולפי תכנית מסגרת התייחסות אירופאית משותפת לשפות (מהא"ם) CEFR

- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **קליטה [האזנה והבנת הנשמע]**
- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **קליטה [קריאה והבנת הנקרא]**
- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **הפקה [דיבור]**
- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **הפקה [כתיבה]**
- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **אינטראקציה**
- פיתוח יכולות ביצועיות (מסוגל ל....) - **תיווך**
- הכרת יסודות המערכת הלשונית והבנתם: מבנים, תופעות ותהליכי לשון.

מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות:

תוכנית מסגרת להוראת עברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי היא מסמך מדיניות רשמי המתווה עקרונות להוראה-למידה-הערכה, ומהווה בסיס לכתיבת תוכניות עבודה ולכתיבת ספרי לימוד המתמקדים בשימוש שעושים הלומדים בשפה במגוון הקשרים ולצרכים שונים.

מסמך זה "תוכנית מסגרת להוראת עברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי מבוסס על המסגרת המושגית של ה-CEFR תשפ"ד". הוא מסמך מדיניות רשמי מורחב ומקיף. הוא כולל את העיסוק בכל ארבע אופנויות השפה: דיבור, האזנה, קריאה וכתיבה ובארבע פעילויות השפה: קליטה (האזנה וקריאה), הפקה (בדיבור ובכתב), אינטראקציה (בדיבור ובכתב) ותיווך (פרשנות ותרגום), כמו כן מפרט ומדגים את שימושי השפה בתחום האישי ובתחום הציבורי.

תוכנית זו מפרטת באופן הדרגתי את תהליך רכישת המיומנויות והאסטרטגיות הלשוניות-תקשורתיות בשפה העברית. החל מהשלבים הראשוניים שבהם הלומדים משתמשים במבעים מוכרים ובתבניות לשון קבועות בדיבור ובכתב ועד לשלבים מתקדמים שבהם הלומדים מסוגלים להשתמש בשפה העברית באופן עצמאי ובלתי

מתוכנן מתוך מודעות לבחירות הלשוניות שהשפה מאפשרת ומהעדפותיהם החברתיות והתרבותיות. כמו כן

המסמך מתייחס לשגיאות ולטעויות העשויות ללוות את הלומדים בתחום הפרגמטיקה ובתחום הדקדוק וכן לרלוונטיות שבלמידה לעולמם האישי, הרגשי והחברתי של לומדי השפה העברית. חשוב לציין כי לצד הגדרת הביצועים המעידים על ההתקדמות בלימוד השפה העברית, ניתנים למורים חופש פעולה מלא ועצמאות דידקטית ופדגוגית בדרכי ההוראה, בפיתוח פעילויות ובדרכי הערכה בהתבסס על עקרונות ללימוד שפה והוראתה.

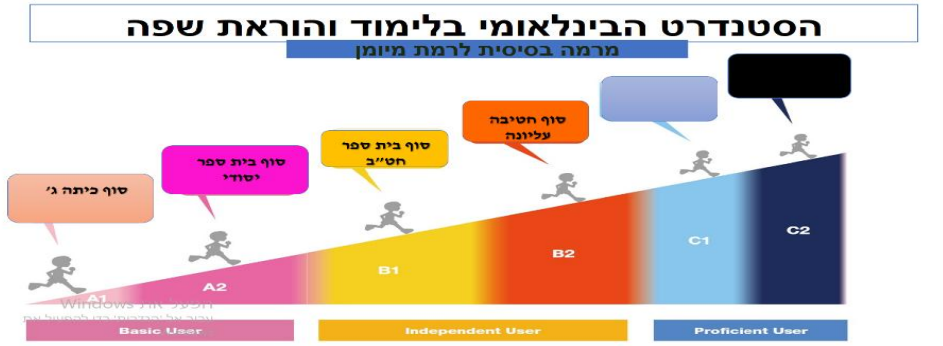

Figure 2: התמונה מציגה את הסטנדרט הבינלאומי ללימוד והוראת שפה לפי רמות שונות, בהתבסס על המסגרת האירופית המשותפת לשפות (CEFR) הסולם מתחיל ברמה A1 ומתקדם עד לרמהC2.

1. **A1/A2** בי"ס יסודי: ברמה זו, התלמיד מסוגל להבין משפטים וביטויים בסיסיים, ולהשתמש בשפה במצבים מוכרים ויומיומיים.
2. **B1** חטיבת ביניים: ברמה זו, הלומד מסוגל להבין את עיקרי הדברים בנושאים מורכבים ולנהל שיחה ברמה סבירה. הוא
3. **B2** חטיבה עליונה: ברמה זו, יכול להתבטא בצורה שוטפת בנושאים מוכרים או בתחום המומחיות שלו.
4. **C1/C2** משתמש מיומן: ברמה הגבוהה ביותר, הלומד שולט היטב בשפה, מסוגל להבין מגוון רחב של טקסטים ולהשתמש בשפה בקלות וביעילות לצורכי עבודה, לימודים או לצרכים

איור 1: יחסי גומלין בין קליטה, הפקה, אינטראקציה ותיווך הטקסט

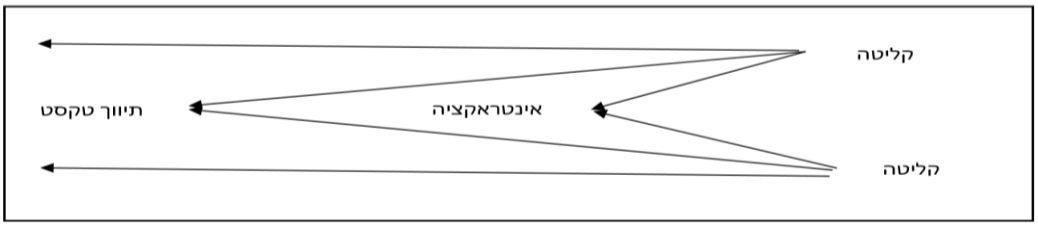

Figure 2 האיור הממחיש את הקשר בין קליטה, הפקה, אינטראקציה ותיווך טקסט, המציין שהיכולות הלשוניות השונות משלימות אחת את השנייה בתהליך הלמידה.

ראו כאן את המסמך המותאם להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית למגזר הדרוזי.

התקדמות במסוגלות ל... על פי חטיבות גיל

המסמך שלפנינו מתאר ומפרט את הביצועים הנדרשים בסוף כל אחת מארבע חטיבות גיל: סוף כיתה ג, סוף בית ספר יסודי, סוף חטיבת ביניים, סוף חטיבה עליונה. בסוף כל אחת מן החטיבות הללו רמת הלימוד המתוארת תואמת את הרמות בסולם הגלובלי של ה- CEFR על פי הפירוט בטבלה 1.

טבלה 1: התאמה של תוכנית המסגרת בעברית לדוברי ערבית והסולם הגלובלי של ה- CEFR שאליה הותאמה תוכנית הלימודים שלנו

חטיבת גיל	סולם גלובלי של ה CEFR
סוף כיתה ג	A1
סוף בית ספר יסודי	A2
סוף חטיבת ביניים	B1
סוף חטיבה עליונה	B2

צבא, משק ואקדמיה	צבא, משק ואקדמיה	סוף תיכון	סוף חט"ב נעורים

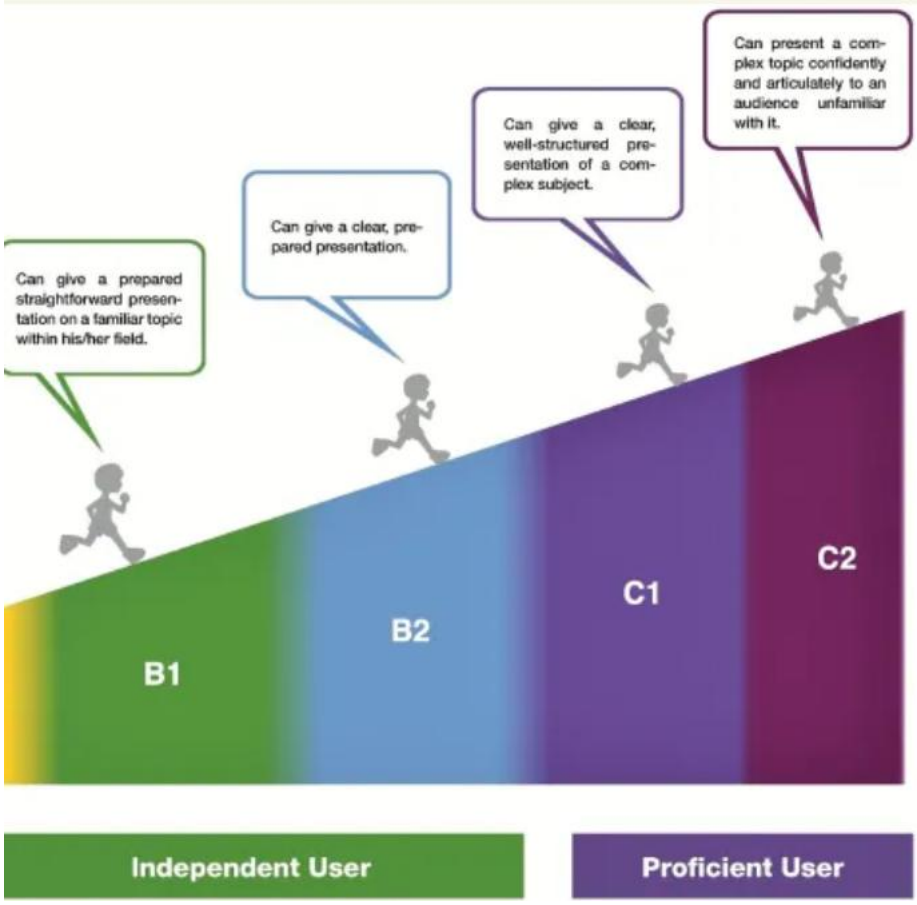

Figure 3תמונה זו מציגה גרף של שלבי רמות שליטה בשפה לפי המערכת האירופית ללימוד שפות (CEFR). ישנם ארבעה שלבים ברמות הגבוהות יותר של השפה, שתי הקטגוריות מסומנות בתחתית: משתמש עצמאי (רמות B1 ו - B2) משתמש מיומן רמות C1 ו-C2

ארגון הלמידה בחטיבה העליונה

התוכנית להוראת עברית במגזר הדרוזי בחינוך העל-יסודי מבוססת על עיקרון הרצף המחייב את כל תלמידי המגזר בלימודים לאורך שנות הלימוד עד להיבחנות בבחינת בגרות כתנאי מחייב לקבלת תעודת בגרות בהיקף של 3 יחידות בסוף י״א או י״ב. לתלמידים במגזר הדרוזי תינתן האפשרות להגביר את לימודי העברית להיקף של 5 יחידות לימוד (להלן היבחנות ברמה מוגברת) במסגרת זו ייבחנו התלמידים בעל פה ויידרשו להציג בפני הבוחן פרויקט חקר ולהיות מסוגלים להדיין אודותיו.

היבחנות בעברית – כל התלמידים

יחידות לימוד	אחוז מהציון	סוג ההערכה	סמל שאלון
3 יחידות	30%	יוכרז בתחילת השנה	15383
	50%	בחינה חיצונית (ללא תנ״ך וספרות)	15361
	20%	בחינה מתוקשבת עברית דבורה	15386

הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383)

החל מהשנה הקרובה ההוראה וההערכה הבית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) תשנה את פניה. נקדם 'קריאה לשם הנאה' כאחד היעדים המרכזיים במקצוע. מיזם זה ילווה גם בתחרות מגזרית לקראת יום שיא בסוף שנה״ל תשפ״ו.

מארזי הספרים מיועדים לקידום הוראת הספרות בבתי הספר ולעידוד קריאה להנאה. מומלץ לשמור על הספרים ולעשות בהם שימוש חוזר מדי שנה. מארזי הספרים השונים מאפשרים קריאה עצמית להנאה וכן קריאה דיאלוגית שיתופית בכיתה ובקבוצה הקטנה. מארזי הקריאה כוללים מגוון ספרים מומלצים ואיכותיים של תכנית מצעד הספרים ומארזים שנבחרו ע״י מפמ״ר השפה.

מארזי קריאה עברית לחברה הדרוזית - רשימת הספרים | קטלוג הגפ״ן

מארז קריאה עברית בחברה הדרוזית כיתות י-יב לשנה"ל תשפ"ו					
	מק"ט	שם הספר	שם הסופר	הוצאה לאור	שנת הוצאה
1	11415670	אל עצמי : הרומן הגרפי	גלילה רון פדר עמית	מודן	2024
2	11321419	האלכימאי	קואלו פאולו	ידיעות ספרים	2013
3	11320475	הארי פוטר 1 ואבן החכמים	רולינג ג'י.קיי	ידיעות ספרים	2011
4	11323579	המועמדת	קאס קיארה	ידיעות ספרים	2015
5	10200260	הספרייה האחרונה	סמפסון פריה	תכלת הוצאה לאור	2022
6	10200247	חדר 128	בונידן קטי	תכלת הוצאה לאור	2022

7	10200262	חיפושית הזהב של מיס בינסון	ג'ויס רייצ'ל	תכלת הוצאה לאור	2022	
8	11980976	להתחיל מחדש	טרי טרי	ספר לכל	2014	
9	11324487	מופלא באופן טראגי	לינדסטרום אריק	ידיעות ספרים	2019	
10	10030012	מחשבה ממתינה	נבו אשכול	כנרת זמורה	2022	
11	13622206	מי הזיז את הגבינה שלי?	ג'ונסון ספנסר ד"ר	מטר	2006	
12	10073926	מנהרות	מודן רותו	כתר	2020	

דרכי הערכה:

הערכת התקדמות הקריאה יכולה להיות כלי חשוב למעקב אחר הבנת הנקרא ושיפור יכולות הקריאה של תלמידים. לשם כך תהיה השתלמות ייעודית, שנכריז עליה בפתיחת שנת הלימודים הקרובה.

שלבי ביצוע

שלבי ביצוע	פעולה 1	פעולה 2
שלב ראשון – חלוקה לפרקים ולוחות זמנים	לחלק כל ספר למספר חלקים שווים לפי מספר השבועות או הימים הכללי בהם מתכננים לקרוא את הספר.	ליצור לוח זמנים ולחלק כל ספר למקטעים לפי הזמן המוקצב לקריאתו.
	לקבוע כמה פרקים או עמודים יש לקרוא בכל שבוע/יום.	לכל מקטע לקבוע תאריך יעד לסיום הקריאה.
שלב שני – מפגשים ושיחות	לקיים דיון ספרותי פעם בשבוע במליאת הכיתה או בקבוצות קטנות.	- לנהל שיחות אישיות עם כל תלמיד על הספר שהם קוראים, כדי להבין את תחושותיהם ומחשבותיהם.
	לדון בפרקים שנקראו: דמויות, עלילה, בעיות ופתרונות, מסרים וכו'.	
שלב שלישי – משימות להערכת התקדמות וסיכומים	לתת לתלמידים משימות קצרות אחרי כל מקטע קריאה. למשל: לסכם פרק, לכתוב מכתב לאחת הדמויות, ליצור תרשים עלילתי – **אוצר מילים**	לאחר סיום הספר, לתת משימה רחבה יותר כמו עבודה יצירתית, מצגת מול הכיתה או חיבור סיכום משמעותי – אוצר מילים

עקרונות להערכת התקדמות

1. **בדיקות ודוחות קריאה**:

- ליצור בדיקות קצרות של הבנת הנקרא בסוף כל כמה מקטעים.

- לבקש מהתלמידים לכתוב דוחות קריאה שמסכמים את הפרקים האחרונים.

2. **מעקב התקדמות אישי**:

- לנהל יומן קריאה בו תלמידים יכתבו את מחשבותיהם ותחושותיהם לאחר כל מקטע קריאה.

- לוודא שתלמידים ממלאים את היומן ובוחנים אותו יחד עם התלמידים כדי לעקוב אחר ההתקדמות.

דוגמה פרקטית (לספר "הארי פוטר ואבן החכמים"):

1. חלוקה:

* הספר מחולק ל-17 פרקים.

* נקרא את הספר במשך **10 שבועות** (יכול להיות מותאם בהתאם לאוכלוסיות שונות של תלמידים).

* נקרא 1-2 פרקים בשבוע, תלוי באורך הפרקים.

2. תאריכי יעד:

| שבוע 1 | פרקים 1-2 | דיון על בית משפחת דארסלי |

| שבוע 2 | פרקים 3-4 | הַצָּגַת הָעוֹלָם הַקָּסוּם |

| שבוע 3 | פרקים 5-6 | המכתב לְהוֹגְוָרְטְס |

| שבוע 4 | פרקים 7-8 | פגישה עם הרמיוני ורון |

| שבוע 5 | פרקים 9-10 | מבחן מיון |

| שבוע 6 | פרקים 11-12 | פגישה ראשונה עם האויב

| שבוע 7 | פרקים 13-14 | חיפוש אחר אבן החכמים |

| שבוע 8 | פרקים 15-16 | עימות סופי |

| שבוע 9 | פרק 17 | סוף הספר |

| שבוע 10 | סקירה כללית | דיון על הספר, דמויות אהובות, רגעים מרגשים וכו' |

3. מפגשים ושיחות:

* בכל שבוע, נדון בפרקים שקראנו.

* נענה על שאלות כמו:

  * מה היו רגשותיכם בזמן קריאת הפרקים?

  * מה היו נקודות השיא של הפרקים?

  * מה חשבתם על דמויות חדשות?

  * מה חשבתם על פיתוח עלילת הספר?

4. משימות להערכת התקדמות וסיכומים:

שבוע 1:**

יצירת מפת עץ משפחה של משפחת דארסלי, כולל התנהגותם כלפי הארי

(5 נקודות)

שבוע 3 :

** יצירת טבלת "שמות קסומים" (שמות אנשים, מקומות וחפצים קסומים מהספר)

(5 נקודות)

שבוע 6 :

** יצירת רשימת "דמויות רעות" עם תיאור התכונות שליליות שלהן.

(5 נקודות)

שבוע 8 :

כתבו יומן מנקודת מבטו של הארי, המתאר את קשייו ומאבקיו.

(15 נקודות)

שבוע 10 :

מצגת או על הנושאים הבאים (40 נקודות)

* "הארי פוטר - ילד רגיל או ילד קסום?"
* "מהם הלקחים שקיבלנו מהספר?"
* "איך הספר הזה משפיע עלינו?"
* "היבטים שונים של עולם הקסם שהוצגו בספר"

אוצר מילים חדש – רשימת המילים החדשות שלמדתי : דומה מהספר ודוגמה חדשה שהשתמשתי בה :

(30 נקודות)

על המורים לרכז ולשמור את כל תהליכי העבודה של התלמידים בצורה מסודרת .

<u>דרכי בקרה</u>

רכז מקצוע העברית ישלח למפמ"ר את פירוט תאריכי ההערכות כפי שיינתנו לתלמידים, ושבהתאם להם יינתן הציון בהתאם לנוהל.

תיערך באמצעותי (בדיקת מפמ"ר) בקרה מדגמית הן במהלך העבודה והן בסופה.

הערה חשובה: מתווה זה חל על תלמידים בסיווגים של מב"ר וכיתות מדעיות טכנולוגיות. אשר לכיתות של שח"ר/סטארט/טו"ב וכו' יהיה ניתן להציע לי מתווה מיוחד עבור אוכלוסייה זו. יש להגיש את המתווה המוצע עד סוף ספטמבר 2024. איחור בהגשה דינו החלת המתווה הנ"ל גם על אוכלוסיות כאלו.

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת 50% בכיתה י"א (015361)

ברכישת שפה שנייה, נודעת חשיבות רבה למעבר בין ארבע אופנויות השפה: האזנה ודיבור, קריאה וכתיבה. הטקסטים ישמשו נקודת מוצא לכתיבה: כתיבת סיכום, כתיבת תגובה על הטקסט, וכדומה. הטקסטים ישמשו גם נקודת מוצא להבעה בעל-פה: החל בקריאה בקול של הטקסט ,דרך הרצאת דברים שיש בה דיווח וכלה בדיון בנושא שעלה בעקבות קריאה של טקסט או של טקסטים.

המטרה שאליה יש לחתור היא שהתלמיד יבצע משימות לימודיות מורכבות בעברית ,הכוללות מעבר בין אופנויות השפה ,התבססות על כמה טקסטים ממקורות שונים ומסוגים שונים, ויבצע עיבוד והפקה של טקסטים בכתב ובעל־פה.

חשוב שהלומדים ישתמשו ב**ידע הלשוני** הנלמד ויסתייעו בו בקריאה ,בכתיבה, בהבעה בכתב ובעל-פה .הלימוד יהיה כרוך כל העת בהרחבת אוצר המילים והביטויים .במסגרת זו חשוב לעודד את השימוש במילון ככלי עזר בהבעה. **התקינות** הלשונית והמודעות למשלבי הלשון יטופחו במסגרת ההבעה בכתב ובעל-פה.

חשוב שיינתן ייצוג בטקסטים ל**עולמות תוכן** מגוונים ,בעיקר בעלי זיקה לתחומי הדעת השונים,למקצועות השונים ולעולם התרבותי של הלומדים .כך ,למשל ,יש לעסוק בעולמות התוכן של מקצועות הלימוד – מדעי הטבע ,מדעי החברה ,גיאוגרפיה ,כלכלה ,היסטוריה ואזרחות תחומים נוספים: תקשורת ,ספורט ופנאי ,בריאות ורפואה ,קולנוע ,תיאטרון ומוסיקה ,חינוך ופסיכולוגיה ,אקטואליה.

לימוד הפרק ילווה ב**רפלקציה** על תהליך רכישת השפה וההתקדמות בו. התלמיד יפתח מודעות לשיקולי הדעת שלו ,לקשייו ולבחירותיו במהלך הלמידה.

הדגשים

נושאי הלימוד הם ספיראליים. אפשר לעסוק בהם בנקודות זמן שונות, ברמות העמקה שונות ומהיבטים שונים. הנושאים הלשוניים יילמדו כחלק מהעיסוק בנושאים השונים בתוך הקשר ולא כחטיבה עצמאית ומנותקת. לכן חשוב שתיבנה תוכנית שנתית הכוללת הקנייה לצד חזרה ותרגול ומקדמת את המיומנויות

האוריינויות באופן ספירלי. תוכנית המשלבת הערכה מעצבת הנותנת מענה לשונות ברמות הידע של התלמידים ומקדמת יכולות תקשורתיות לצד פיתוח הבנה מעמיקה של טקסטים כתובים ושל שיח דבור בשפה העברית.

חומרי הוראה מצויים בפורטל הפדגוגי עברית לדרוזים בחטיבה העליונה.

קריאה, האזנה, הבנת הנקרא והבעה בכתב ובעל־פה[1] **50% בכיתה י"א** (015361)				
פרקים	**נושאים**	**פירוט**	**הדגשים**	**חומרי הוראה**
קריאה והאזנה	טקסטים מנוקדים ולא מנוקדים בעברית בסוגות שונות וממקורות ובלבד שיהיו אותנטיים ומהימנים.	קריאה רהוטה ושוטפת	פרק הבנת הנשמע בשאלון הבגרות יכלול קריאה או דיאלוג בהיקף של כ- 300 מילים	סטורי זה כל הסיפור מתלבשים על זה
הבנת הנשמע	האזנה לשיחות כלליות, להרצאות קצרות ולדיונים מעולמות שיח שונים מיומנות להאזנה והבנת הנשמע שימוש במידע מושמע למטרות יישומיות שונות	זיהוי רצף רעיוני מטקסט נשמע, מטקסט מידעי, עיוני וסיפורי הבנת המסר, מטרת הדובר, הרעיון המרכזי זיהוי דוגמאות וניימוקים רלוונטיים להבנת הרצף הרעיוני	. הטקסטים להאזנה יהיו ברמת קושי גבוהה יותר מאלו שנתנו בחטיבות הביניים - ארוכים יותר , אוצר מילים עשיר יותר , תחביר ושיח מורכבים יותר .	מי אני באמת?
הבנת הנקרא	במרכז הפרק יעמדו טקסטים מסוגים שונים בסוגות אלה: • טקסט מידע • טקסט טיעון • טקסט מדריך (שימושי) ייתכנו טקסטים זעירים, כגון פרסומות, מודעות וטקסטים חזותיים, כגון טבלאות, תרשימים, תמונות **טקסטים בהיקף כולל של כ-800 מילים.**	השאלות תהיינה שאלות בממדי ההבנה השונים על פי המערכת המושגית של פיזה , שאלות מסדר חשיבה גבוה וכן שאלות על אוצר מילים וביטויים מן הטקסטים.	פרק הבנת הנקרא בשאלון הבגרות יכלול שני טקסטים מסוגים שונים בהיקף כולל של כ־ 800 מילים בהתאם למורכבות הטקסטים. פרק ההבנה יכלול שאלות בזיקה לכל אחד מהטקסטים וכן שאלות של מיזוג מידע בין הטקסטים.	הכדור בידיים שלנו

[1] עקב הספירליות המאפיינת רכישת שפה בכלל ואת תחום הדעת עברית בפרט תהיה חפיפה בין תכנים במסגרת 30% לתכנים במסגרת 70%. ההבחנה תתבטא באורך הטקסטים לקריאה ובמורכבותם בתחום הבנת הנקרא וכן במורכבות תהליכי הכתיבה והיקפיה בתחום ההבעה בכתב.

הבעה בכתב	כתיבת חיבור שבבסיסו הבעת דעה מנומקת ויכלול את רכיבי הטיעון: טענה, נימוקים, טענת נגד, הפרכה/קבלה חלקית של טענת הנגד **היקף הכתיבה כ- 250 מילים** (25-30 שורות) **כתיבת סיכום** של טקסט אחד או יותר.	מטרת הכותב לשכנע את הקוראים בצדקת טענתו כתיבה זו מכילה טענה מרכזית, לעתים התייחסות לטענת הנגד, ביסוס לטענה בנימוקים, בהוכחות ונתונים, בהסברים, בהדגמות ובהשוואות, מסקנה או המלצה.	פרק הכתיבה בשאלון הבגרות יכלול כתיבה **טיעונית**.	קידום כתיבה

ידע לשוני **50% בכיתה י"א** (015361)	
נושאים	**פירוט והדגשים**
תחביר	התלמיד יכיר את הקשרים הלוגיים; מילות הקישור ומילות השעבוד (זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ויתור וניגוד, מקום, אופן, תנאי (קיים ובטל) בסוגי המשפטים השונים וכן את משמעותם הסמנטית במסגרת המשפט והשיח.
מבנים תחביריים במשפט וביחידת השיח	• המרה בין סוגי המשפטים: פשוט, מחובר ומורכב תוך שמירה על המשמעות הלוגית של המשפט[2] ושימוש תקין במילות הקישור • פירוק משפטים למשפטים עצמאיים • הרכבת משפטים ליחידות שיח.
סיווג תחבירי	• המשפט המחובר (המאוחה) ואיבריו • המשפט המורכב: עיקרי ופסוקית (פסוקית תיאור, פסוקית לוואי, פסוקית נושא, פסוקית נשוא)
ניתוח תחבירי	• חלקי המשפט: תיאורים, מושאים, לוואים • הסגר, פנייה, תמורה ותרומתם למשמעות המשפט
משפטים בעלי מבנה מיוחד	• משפטי ייחוד ומטרת השימוש בו בעברית • משפטים בעלי חלקים כוללים בקשר של הוספה, ניגוד, ברירה משפט בעל נושא סתמי
תקינות תחבירית	• ההתמקדות היא בשימוש התקין ובמשמעות הסמנטית של הקשָׁרים בתוך הקשר במסגרת המשפט או יחידת השיח - שיבוץ והמרות. • תידרש תקינות תחבירית הנדרשת בדיבור יום יומי, בתקשורת בין אישית, בדיבור בציבור ובכתיבה. • יידרש זיהוי שיבושים תחביריים ותיקונם
מבנים תחביריים מודליים	שימוש (שיבוץ והמרות) בצורת שם הפועל במבנים מודליים המביעים עמדה, הזהרה, המלצה או הוראה: צריך, אפשר, אסור, מותר, כדאי, חשוב, רצוי, מקובל + שם פועל ודומיהם

[2] התלמיד יכיר משפטים מכל הסוגים: פשוט, איחוי, מורכב, לרבות משפטים בעלי חלקים כוללים, משפט בעל נושא סתמי.

דיבור ישיר ודיבור עקיף	זיהוי, המרה ופיסוק
פונולוגיה (בשירות קריאה רהוטה)	דגשים: קל, משלים, תבניתי הטעמה: מלרע ומלעיל (לצורך דיוק בקריאה ובדיבור) סמני הניקוד
מערכת הפועל	**הכרת דרכי הנטייה והגזירה בשבעת הבניינים וצורני הבניין והגוף של פעלים מהגזרות הבאות: שלמים (כולל מרובעים וגרוניים), נפי"ו, נל"א, נלה"י** הגזרות שלא ייכללו בבחינה: חסרים (חפי"נ, חפי"צ), נפי"א, נע"ו/י, כפולים (ע"ע), פעלים מורכבים.
מערכת השם	מיון של שמות לפי **שורש ומשקל**, **בסיס וצורן סופי**, **בסיס ובסיס** (הלחם בסיסים) שורש ומשקל: שמות פעולה; משקלים אלה: מִקְטָל, מִקְטָלָה , מַקְטֵל, מַקְטֵלָה, קַטָּל, קַטָּלָת, קִטָּלוֹן, תַּקְטִיל – מן הגזרות: **שלמים** (כולל מרובעים ואותיות גרוניות), **נפי"ו, נל"א, נלה"י** בסיס וצורן סופי: Xית, Xיה, Xות, Xי, Xן
תיקוני הגייה[3]	בחירה בצורה התקנית של הפועל ושל השם במשפט, תיקון צורה שגויה (עם נימוק או בלי נימוק) , בחירה או כתיבה של הצורה הנכונה בהקשרה . **לשימושכם ראו נספח: דוגמאות לשיבושי לשון ותיקוני הגייה להוראה**
שם המספר	שימוש תקין בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס

מערכי שיעור כמו גם פעילויות ומשחקים בנושאים לשוניים כאן

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת 20% (15386) בכיתה י"א או י"ב

רשימת נושאים לשאלון 015386 (עברית דבורה) - מועדי חורף וקיץ תשפ"ו

הנושאים ישמשו עבור הפרק הראשון והפרק השני ב**מבחן התפעולי** שיתקיים במועדי **חורף וקיץ תשפ"ו**.

פרק ראשון – נושא אישי

רשימת נושאים

1. ספרו על אירוע ששימח אתכם או שהעציב אתכם (במסגרת חיי היום-יום, חיי המשפחה, יחסיכם עם חברים או חיי בית- הספר שלכם).

[3] תיקוני ההגייה במערכת הצורות הם חלק מהלמידה המעמיקה הנדרשת במערכת הצורות וחוליה חשובה בזיקה שבין הידע המטה־לשוני ובין מימושו בדיבור היום־יומי, בתקשורת הבין־אישית ובדיבור מול קהל. כדי להבין היטב את מערכת הצורות נדרשים גם ענייני תקינות והגייה, המעסיקים תדיר את הציבור הרחב. אי לכך בהוראה ובהיבחנות יושם דגש על טעויות **שכיחות** בשפה הדבורה. במקרים שהודגשו להוראה ולהיבחנות נלקחה בחשבון שכיחות הטעות בשפה הדבורה.

2. ספרו על מקרה שבמסגרתו מישהו עזר לכם או אתם עזרתם לו (במסגרת חיי היום-יום, חיי המשפחה, יחסיכם עם חברים או חיי בית - הספר שלכם).
3. ספרו על חפץ כלשהו (אישי, ביתי או כזה שקשור לחיי בית-הספר) שאתם אוהבים, או שחשוב לכם ושאתם זקוקים לו בחיי היום-יום שלכם.
4. ספרו על הצלחה שהייתה לכם בתחום כלשהו (במסגרת חיי היום-יום, הלימודים, חיי המשפחה או חיי החברה שלכם).
5. ספרו על מטרה כלשהי שקבעתם לעצמכם ושתרצו להשיג (במסגרת חיי היום-יום, הלימודים, חיי המשפחה או חיי החברה שלכם).

פרק שני – הצגת נושא

רשימת נושאים

1. **בית-הספר של העתיד**: כיצד אתם מציעים שיפעל? (השאלות תעסוקנה בנושאי הלימוד, בבחינות, בקשר בין הוראה לטכנולוגיה, בשעות הלימודים ובמספר ימי ההוראה בשבוע).
2. **על הכבישים**: יתרונות וחסרונות שקיימים לדעתכם בנסיעה בתחבורה הציבורית, יתרונות וחסרונות שקיימים לדעתכם בנסיעה ברכבים פרטיים, דעתכם על תרבות הנהיגה ועל ההתנהגות בכבישים במצבים שונים ועל נהיגה של נהגים צעירים ודרכים שונות לדאוג שתהיה בטיחותית.
3. יתרונות וחסרונות שקיימים לדעתכם בעבודת בני נוער אחרי שעות הלימודים או בימי החופש (התייחסו אל ההחלטה של בני הנוער לעבוד ואל משמעויותיה, אל סוגי העבודות שהם בוחרים, אל ההשתלבות שלהם במקומות העבודה ואל המודעות שלהם לזכויות עובדים).
4. יתרונות וחסרונות שקיימים לדעתכם בפרסומות שמופיעות ברשתות החברתיות (התייחסו אל: הנושאים שבהם מטפלות הפרסומות, תוכני הפרסומות, כיצד נראות הפרסומות, השפעת הפרסומות עלינו) ובאופני השיווק שלהן.
5. הביעו את דעתכם על מציאות שבה רובוטים יעשו את כל הפעולות שאנו עושים בבית, במהלך קניות, בבית - הספר ובמקומות בילוי במקומנו. התייחסו ליתרונות ולחסרונות של מציאות כזאת.

הערה:

- הנושאים מנוסחים בלשון רבים ומכוונים לתלמידים ולתלמידות כאחד.

פרק שלישי – שירים ישראליים

פרטים יינתנו בתחילת שנת הלימודים.

מחוון להערכה (עדכני):

https://meyda.education.gov.il/files/druze_circassian/hebrw/indextohebrewdevorah.pdf

היבחנות ברמה מוגברת: יחידות ההרחבה בעברית למגזר הדרוזי

אחת ממטרות המקצוע **עברית במגזר הדרוזי** היא שיפור הכשירות האוריינית הדבורה (עברית מדוברת) והכתובה (הבעה בכתב) בשפה העברית לשם טיפוח בוגר אוריייני המסוגל להביע את מחשבותיו ודעותיו בכתב ובעל־פה. (ברוח המטרות בחוזר מפמ״ר עברית לדרוזים תשפ״ג) לשם מימוש יעד זה, יילמד חומר הלימוד ביחידות ההרחבה בצורה ספיראלית ומצטברת תוך שילוב ארבע מיומנויות השפה (האזנה, קריאה, דיבור וכתיבה). בכל אחת מהיחידות תועמד במוקד ההוראה מיומנות מרכזית אחת שיתלווה לה תוצר לימודי.

שכבת גיל	משקל	סוג ההערכה	סמל שאלון
כיתה י״ב	35%	בחינת חיצונית מתוקשבת בעברית דבורה	015286
כיתה י״ב	35%	בחינה חיצונית בכתב	015271
כיתה י״ב	30%	כתיבת עבודת חקר במסגרת הערכה חלופית בית ספרית	015283

פרטים על השאלונים החדשים יתפרסמו סמוך לפתיחת שנת הלימודים

יחידה חמישית – 015283 כתיבת עבודת חקר

יחידה זו מבוססת על התפיסה של הוראת מיומנויות השפה בגישה ספיראלית ומשולבת (אינטגרטיבית) המאפיינת את תוכנית הלימודים בעברית למגזר הדרוזי.
במסגרת זו ועל מנת לפתח לומד עצמאי, חוקר ומתעניין – יידרש התלמיד להגיש מטלת כתיבה בזיקה לפרק השני ביחידה המתוקשבת החדשה. פרטים נוספים יתפרסמו בפתיחת שנת הלימודים.

הודעות משולחן המפמ"ר

1.**הנושא השנתי** של מערכת החינוך לתשפ״ו הוא שורשי עמ״י – עתיד, מורשת ויזמות. בתחילת שנת הלימודים יתקיימו מפגשי הדרכה ויישלחו הנחיות כיצד אנו ממליצים לקדם את המיומנויות הנדרשות

2.**מיקוד:** מיקוד הלמידה מתחשב באתגרים הלימודיים שעמדו בפני התלמידים בשנים האחרונות יחד עם רצון לשמור על רמת ואיכות תעודת הבגרות. לפיכך, לנבחנים בתשפ״ו (חורף וקיץ) חוקי המענה ומיקוד הלמידה לבגרות יהיו באותו היקף כפי שהיו בתשפ״ה. לנבחנים בתשפ״ז והלאה חומר הלימוד לבחינה יהיה ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

3.סקר תכניות לימודים :

תכניות הלימודים בכל מקצוע הן בסיס הלמידה לפיו צריכה להתנהל ההוראה וההכנה לקראת בחינוך הבגרות.

תכניות הלימודים כוללות ידע, ערכים ומיומנויות - והן המצפן של כל תחום דעת, שנארג בחיבורים שלו עם תחומי דעת מקבילים וביחד הם מהווים את תשתית הידע הנדרש לכל שכבת גיל.

בכדי לשפר את הרלוונטיות של תכניות הלימודים והתאמתן לתלמידים ומורים, אנו מבקשים להוציא סקר שיבדוק את השימושיות של התכנית ואת היותה בסיס הלמידה המרכזי.

הסקר יצא החל מחודש מרץ 2026 אחת לשנה, על פלטפורמה מוגנת במערכת הסקרים הממשלתית, הוא יהיה אנונימי לחלוטין ויופץ בדרכי התקשורת של המפמ״ר עם המורים ואנו מבקשים מכולכם להשיב עליו.

4.מפגשי מפמ״רים עם מועצת התלמידים והנוער הארצית:

במהלך תשפ״ה קיימנו סידרה של מפגשי עבודה מעמיקים עם נציגי מועצת התלמידים הארצית.

במפגשים למדנו מהשטח על אופן הוראת תחומי הדעת, על הערכת משימות הנכללות במסגרת 30% של למידה עצמאית, על חומרי הלימוד ועל ההערכויות לבחינות הבגרות.

אנו מודים למועצת התלמידים על החיבור המיטבי הזה. מדובר בנציגות נבחרת של תלמידים רציניים, מחויבים ללמידה, שמייצגים את האינטרס של כלל תלמידי ישראל בצורה מקצועית ומכובדת.

אנו נמשיך לקיים את המפגשים הללו ונשתף אתכם בתובנות ובמסקנות שעולות מהם.

5.תל״פים - תוכנות לניהול פדגוגי

החל משנת הלימודים תשפ״ו, כל מורה יתבקש להזין בתוכנת הניהול הפדגוגי הבית-ספרית (משו״ב או Smart School) את נושא הלימוד שנלמד בכל שיעור.

מהלך זה יבוצע כחלק מהמאמץ לשפר את תהליכי התכנון, ההוראה וההערכה בתחומי הדעת השונים הנלמדים בכיתה א׳ ועד יב׳. תיעוד ההתקדמות בתוכנית הלימודים בתל״פ מהווה כלי מרכזי בניהול פדגוגי אפקטיבי.

עדכון שוטף של נושאי הלימוד והמיומנויות שנלמדו בכל שיעור, מתוך רשימה המבוססת על תוכנית הלימודים ועדכונים המפורסמים בחוזרי מפמ"ר ובמפגשי הפיתוח המקצועי הדיסיפלינארי, מאפשר למורה לנהל מעקב רציף ומסודר אחר ההתקדמות הכיתתית, לזהות פערים, ולהתאים את ההוראה לצרכים המשתנים של התלמידים.

בנוסף, התיעוד מאפשר שקיפות פדגוגית ושיתוף בין צוותי ההוראה, ומסייע בקבלת החלטות מושכלת על סמך תמונת מצב עדכנית ואחידה.

6. השתלמויות

בימים אלו אני שוקד על מערך השתלמויות למורי העברית, פירוט מערך ההשתלמויות יישלח לבתי הספר ויפורסם בפורטל הפדגוגי. מורי העברית נדרשים להשתתף מידי שנה בפיתוח מקצועי בתחום הדעת.

7. נבחנים אקסטרניים, משפרי ציון ואחרים

- על פי הנחיות אגף הבחינות במִנהל הפדגוגי, תלמיד אשר ציונו דווח למשרד החינוך בהערכה הבית הספרית 3 יחידות (סמל דיווח 015383) ורוצה לשפר ציון, יוכל לעשות זאת על ידי היבחנות בבחינה חיצונית 30% (015382), שתישלח לבתי הספר ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.
- נבחן אשר ציונו בהערכה הבית הספרית 5 יחידות (15283+15285) דווח למשרד החינוך ורוצה לשפר ציון, יוכל לעשות זאת אך ורק על ידי היבחנות בשאלון החיצוני (שאלון 015282). בחינה זו נערכת בכתב והיא תישלח לבתי הספר ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.
- נבחנים אקסטרניים, שאין להם כל ציון בעברית, ייבחנו בשאלון חיצוני 015361 השווה ערך ל 50% מהציון הסופי, ובשאלון חיצוני 015386 השווה ערך ל 20%, ובשאלון מטה 015382 השווה ערך ל 30% מתוכנית הלימודים. שאלון זה (015382) נשלח לבתי הספר או למרכזי הבחינה ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.
- נבחנים אקסטרנים המעוניינים **להרחיב** את לימודי העברית ל -5 יחידות ייבחנו בכתב על בחינה הכוללת 100% מהחומר המיועד להשלמה ל-5 יח"ל לפי סמל שאלון 015282.
- תלמידים דרוזים שלומדים במסגרת בתי ספר שאינם דרוזים, נבחנים לרוב על פי חוקת הזכאות אליה ניגשים כל תלמידי בית הספר בו הם לומדים, ועל כן לומדים עברית של החינוך הממלכתי הרגיל.
- מנהלים שבמסגרת בית ספרם לומדים תלמידים דרוזים בודדים, יביאו בחשבון את פערי השפה בין דוברי העברית כשפת אם לבין התלמידים הדרוזים ויסייעו להם ככל האפשר לקראת בחינות הבגרות.

8. הפורטל הפדגוגי עברית

הפורטל הפדגוגי עברית לדרוזים למורי החטיבות העליונות שואף להיות ארון הספרים והמרכזייה הפדגוגית הווירטואלית של המורה לעברית. הפורטל הוא מאגר עדכני של חומרי למידה וההערכה כמו גם של כלי עזר למורה, ספרות מקצועית ועוד. ל
במסגרת העבודה השיתופית בתוך צוות העברית ובין צוותי העברית במגזר הדרוזי במחוזות השונים – מפורסמים בפורטל עבודות, יחידות הוראה ומערכי שיעור שנכתבו על ידי עמיתים. השימוש בחומרים הוא על פי שיקול דעתו של המורה המשתמש ובהתאם לצרכיו.
אתם נקראים לשתף ולהעביר מפרי עבודתכם למען הקהילה כולה. את חומרי ההוראה העבירו ישירות לד״ר נורית גנץ, יועצת דידקטית להוראת העברית במגזר הדרוזי.

9. תיק תוכניות הלימודים

תיק תוכניות הלימודים לעובדי הוראה במגזר הדרוזי הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תוכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. התיק מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים כפי שעולים מתוכניות הלימודים בתחומי הדעת השונים.
תיק תוכניות הלימודים מעודד לגוון את אופני הלמידה תוך שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית. התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21.

קישורים חשובים	
משולחן המפמ״ר	כאן
פורטל עברית חטיבה עליונה	כאן
תיק תוכניות לימודים **תוכנית הלימודים בעברית למגזר הדרוזי**	כאן כאן
חומרי למידה דיגיטלית	כאן
מאגר יחידות הוראה לחטיבה העליונה	כאן (יש לבחור לפי שכבת גיל ומיומנות)
מאגר בחינות בגרות ומחוונים	כאן

ספרי לימוד מאושרים החל משנת הלימודים תשפ״ז, שלוש שנים לאחר פרסום תוכנית הלימודים החדשה להוראת עברית לדוברי ערבית בהתאמה לסטנדרט CEFR, כל ספר לימוד אשר לא עומד בהלימה לתוכנית החדשה – יוסר מקובץ ספרי הלימוד המאושרים.	כאן
כלים לקידום הערכה פנימית (לשאלון 15383)	כאן
דמות הבוגר	כאן

בכבוד רב ובברכת הצלחה,

איאד מוהנא

מפמ״ר עברית במגזר הדרוזי וצ׳רקסי

נספחים

עקרונות ודגשים – קריאה, הבנת הנקרא, הבעה בכתב

הטקסטים

במהלך לימודי העברית על התלמיד להיחשף לטקסטים רבים ומגוונים בהיקפים שונים ומעולמות תוכן שונים: טקסט מידע, טקסט טיעון וטקסט מדריך (שימושי).

הטקסטים יהיו רציפים ובלתי רציפים, כגון: ערכים בוויקיפדיה, ידיעות עיתונאיות, דפי מידע והדרכה, דוחות, מכתבי בקשה, תלונה והתנצלות, מכתבים למערכת, מאמרי טיעון ותגובה, תעמולה ופרסומת, תרשימים וטבלאות.

מלבד הטקסטים הכתובים המודפסים, יש לעבוד עם התלמידים על טקסטים מקוונים ממקורות אינטרנטיים שונים. יש לעמוד על מיומנויות הניווט הנדרשות בקריאתו של טקסט מקוון, חיפוש מושכל ברשת אחר מקורות מידע וכדומה

ארגון הטקסטים סביב נושאי תוכן

מומלץ לארגן את הטקסטים סביב נושאי תוכן. אפשר לבחור נושאים מרכזיים מן האקטואליה, מן התחום החברתי והבין־אישי, מן התחום האזרחי, מן התחום הערכי־מוסרי, מעולם המדע וכיוצא באלו (דוגמאות לנושאים: כיבוד החוק, היחס לזר, דרכי התמודדות עם העוני, מאבק בגזענות ובאלימות, הלשון כמשקפת תרבות, הזיקה למדינת ישראל). לנושא הנבחר רצוי להביא שני טקסטים או יותר. הטקסטים יכולים להיות מתחומי דעת שונים (כגון היסטוריה, סוציולוגיה, מדעי החיים, לשון) ומסוגים שונים.

בד בבד עם הדיון בנושא הלימודי או בנושאים הלימודיים שהטקסטים מזמנים או שהמורה בחר להתמקד בהם (כגון הטענה המרכזית והרעיונות המרכזיים, הקישוריות), יש מקום לעמוד על מושגים מרכזיים בנושא התוכן, על מורכבות הנושא, על ההיבטים השונים שלו, על ההשתמעויות שלו לחיי התלמידים ועוד. בכל נושא כזה כדאי לקיים פעילות של סיכום פעילות של כתיבה בעקבות הטקסטים.

עקרון ה"ספירליות" בהבנה והבעה

ספירליות בלמידה פירושה הוא שבכל שלב אין זונחים את מה שנלמד בשלב הקודם אלא מתבססים עליו, מוסיפים עליו, מרחיבים אותו או מעמיקים בו. רצוי לבנות את לימודי ההבנה וההבעה במבנה ספירלי. הספירליות יכולה להתבטא הן בעלייה ברמת הקושי של הטקסטים הן בכמות ובאיכות של הנושאים הלימודיים שיטופלו בכל טקסט. רמת הקושי של הטקסטים מתבטאת באורכם, במורכבות הרעיונות שבהם, במורכבותם המבנית, במידת ההפשטה וההכללה, באוצר המילים והביטויים ובסגנון הכתיבה. אפשר לפרוס את הטקסטים הנקראים והנכתבים מן הקל לכבד – מן הקצר לארוך, מן האישי לכללי, מן המוחשי למופשט, מן הפשוט למורכב.

שאלות עמ"ר (ערכים מעורבות ורלוונטיות) – שאלות הערכה וביקורת

שאלות עמ"ר שואפות להיות שאלות חשיבה מסדר גבוה הנוגעות לחיי הלומדים והעוסקות בערכים כלליים או העולים מתוך תוכנית הלימודים. תפקידן של השאלות הללו הוא לקדם למידה בעלת משמעות

ללומד ולעורר שיח ערכי בכיתה. העיסוק בשאלות עמ"ר הוא בסיס לדיון בערכים ובנושאים המעודדים את מעורבות התלמיד והרלוונטיים לעולמו ולחייו.

על המורים לקדם שיח עמ"ר בלמידה כחלק מהנושאים העולים מן הטקסטים הנלמדים, מן הטקסטים המופקים וכחלק מהעיסוק בידע הלשוני ומהרלוונטיות שלו לחיי היום־יום של התלמיד.

בבחינות הבגרות שאלת עמ״ר תהיה בהיקף של עד עשר נקודות ותכלול סעיפי ידע וערכים. בהערכת שאלות אלה תיבחן יכולת ההבעה וניסוח התשובה בכתיבה מעמיקה, מבוססת ולכידה, הנשענת על ידע רלוונטי של התלמיד ומידע מתוך הטקסטים.

למאמרים בנושא שאלות העמ״ר ולשאלות נוספות בכלל תחומי הדעת ראו **כאן.**

להלן דוגמאות לשאלות העמ״ר שהופיעו בבחינת הבגרות תשע״ט:

- באיזו דרך, **לדעתך**, עדיף לחנך ילדים: בדרך של שיחה והדגמה או בדרך של ענישה? נמק את דבריך.(חורף, תשע״ט)
- ״הורים רבים מושפעים ממידע לא מדויק שמפיצים מתנגדי החיסונים באמצעי התקשורת״.

לדעתך, האם הממשלה צריכה לאסור הפצה של מידע מטעם המתנגדים לחיסון תינוקות וילדים? נמק את דעתך. (קיץ,תשע״ט)

הבעה בכתב - כתיבה

יש לפתח את מודעות התלמידים להקשר הנסיבתי שבו מתרחשת הכתיבה, ובעיקר למטרת הכתיבה, למוען ולנמען, לבמה – וכל אלה קשורים לסוג הטקסט. לפי אלו אף יש לבחור את רמת הלשון ואת המשלב המתאים.

בניסוח מטלות הכתיבה יש להביא בחשבון את אוצר המילים ואת ידע העולם העומדים לרשות התלמידים. בהוראה יש מקום לדיון מקדים בנושא שמטלת הכתיבה עוסקת בו, בהעלאת רעיונות משותפת ובהכנה משותפת של רשימת מילים וביטויים.

תהליך הכתיבה מתבצע בכמה שלבים: תכנון הכתיבה הכרוך בהעלאת רעיונות בהתבסס על ידיעותיו של הכותב או על חומר שהכותב אוסף; יצירת הטקסט ופיתוחו במבנה מסוים ובצורה לכידה ומקושרת; עריכת הכתוב ושיפורו מבחינה תוכנית, מבנית ולשונית. נוסף על הביקורת העצמית של הכותב, הכותב מקבל משוב הן מהמורה כמנחה ומכוון והן מעמיתיו לכיתה כנמענים אפשריים.

דרכי הערכה- חישוב הציון

מחוון להערכת הכתיבה

תבחינים להערכה		**100% - 85%**	**84% - 70%**	**69% - 55%**	**54% - 0%**
א. תוכן ומבנה 50%	עמדה	הצגת עמדה ברורה בנושא			אין עמדה/ העמדה אינה ברורה
	הנמקה וביסוס, טענות נגד והפרכתן	הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה ביסוס באמצעות			הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או כאלה שאינם

		דוגמאות, הסברים, ציטוטים טענת נגד והפרכתה כאמצעי לשכנוע וביסוס הטענה			קשורים לטענות —.אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי.
	לכידות וקישוריות	לכידות רעיונית מיטבית לאורך כל החיבור באמצעים שונים :בקָשָׁרים נכונים ,בחזרות לקסיקליות ,באזכורים וכדומה			לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות.אין קישוריות או הקישוריות לקויה /לא מתאימה.
	סגיר : מסקנה/המלצה	סגיר הכולל מסקנה או המלצה (לא חובה)			אין פתיח או פתיח עמום / מבולבל אין הצגה ברורה וחד־משמעית של הבעיה / הקונפליקט
ב. מבע 30%	משלב לשון	משלב לשוני בינוני-גבוה ;			משלב לשוני נמוך
	אוצר מילים	אוצר מילים וצירופים מגוון ;			אוצר מילים וצירופים דל
ג. תקינות 20%	תקינות תחבירית ולשונית	משפטים תקינים מבחינה תחבירית , בכלל זה שימוש תקין במילות יחס וביידוע שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שאינם תקינים ,ובכלל זה שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע. שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם.
	היצג	חלוקה נכונה לפסקאות			אין הקפדה על מוסכמות הכתיבה
	כתיב ופיסוק	כתיב נכון. פיסוק הגיוני.			ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק

<u>מחוון להערכת ההבעה בעל־פה</u>

<u>פירוט בעמוד הבא</u>

תוכן - 18%			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
התוצר (המצגת) – המצגת משקפת את הנושא באופן ברור, מתייחסת לכלל הרכיבים, ובנויה בהתאם לדרישות באופן מלא (מס׳ שקופיות, גופן, ללא סרטון, ביבליוגרפיה המבוססת על לפחות 3 מקורות מידע מהימנים).	**התוצר (המצגת)** – המצגת בנויה עם סטיות קלות מהדרישות, אך מבוססת על שני מקורות מהימנים לפחות. המצגת משקפת את הנושא באופן ברור.	**התוצר (המצגת)** – התלמיד מציג מצגת שאינה עונה על הדרישות הטכניות, ומבוססת על מקור אחד לפחות או על מקורות שאינם מהימנים. המצגת אינה משקפת את כל היבטי הנושא	**התוצר (המצגת)** – התלמיד מציג מצגת שממחישה את הנושא באופן חלקי, אינה עונה על הדרישות או שאינה מבוססת כלל על מקורות.
הצגת המשימה - 34% **(מהות המשימה 17% + אופן ההצגה 17%)**			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**

מהות המשימה- (התלמיד מציג את הנושא באופן מובן ומובנה. מבסס את דבריו על נימוקים, הסברים ו/או דוגמאות. במהלך שיחה ניתן להסיק שנעשתה חשיבה על הנושא ולמידת הנושא על כל רכיביו. השילוב של הפרזנטציה והצגת החומר החזותי מוצלח באופן עקבי. התלמיד מציג את חומרי העבודה באופן שממחיש את הנושא באופן ברור. (50%) ---------- **אופן ההצגה** – התלמיד מפגין ביטחון בהצגה, עמידה זקופה, שפת גוף מתאימה, קשר עין, טון דיבור מתאים, רצף בדיבור. התלמיד מנצל את הזמן באופן מלא. (50%)	**מהות המשימה-** התלמיד מציג את הנושא באופן מובן. התלמיד מציג בשיחה שהוא הבין את מהות העניין. ההתייחסות לכלל רכיבי הנושא אינה שלמה, אך עם זאת השיח מתנהל סביב הנושא ללא סטיות. הפרזנטציה מתייחסת בנקודות רבות לחומר החזותי, אך השילוב לא מצליח באופן עקבי. התלמיד מציג את חומרי העבודה באופן שממחיש את הנושא בהיקף סביר. (50%) ---------- **אופן ההצגה** - **(12.5-14.5 נקודות)** התלמיד מפגין ביטחון, אך לא מקפיד באופן מלא על כללי העמידה מול קהל או שאינו שומר באופן עקבי על רצף בין הדברים ורצף בדיבור. זמן ההצגה של התלמיד הוא כ- 12 דקות (50%)	**מהות המשימה-** התלמיד יכול להציג מספר היבטים על הנושא. התלמיד יכול להוסיף תיאורים והסברים נוספים על הנושא במהלך שיחה. הפרזנטציה מתייחסת לפעמים לחומר ויזואלי. החומר המוצג מוגבל ברצף, אך קשור לנושא. (50%) ---------- **אופן ההצגה** – **(10.5-12 נקודות)** התלמיד אינו מפגין ביטחון מלא, אינו שומר על רצף ועל עקביות ועל שטף בדיבור, אך הוא מציג בעמידה ועושה שימוש בחומר הוויזואלי . זמן ההצגה הכולל הוא כ – 8-10 דקות. (50%)	**מהות המשימה-** התלמיד יכול להציג היבטים אחדים על הנושא. התלמיד מצליח להשלים כמה היבטים על ידי שימוש בתיאורים ודוגמאות במהלך השיחה. הפרזנטציה לא מתייחסת לחומר הוויזואלי או שהשימוש בה נעשה באופן לא נכון. (50%) ---------- **אופן ההצגה** – התלמיד אינו מפגין ביטחון, יושב בזמן ההצגה, לא יוצר קשר עין ואין רצף בדיבור. התלמיד קורא מהמצגת. זמן ההצגה הכולל אינו עולה על 7 דקות. (50%)
אמצעים לשוניים - אוצר מילים 30%			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
אוצר המילים מספיק להביע דעה בנושאים מגוונים מתחומי העניין של התלמיד (בית ספר, משפחה, פנאי). התלמיד יכול לפעמים להיעזר בהסבר עקיף כאשר חסר אוצר מילים רלוונטי.	אוצר המילים מספיק להביע דעה בנושאים מוכרים. לעיתים משתקף קושי בשליפת אוצר מילים מתאים.	אוצר המילים מספיק להביע את עצמו במצבים קונקרטיים וצפויים. התלמיד מסתמך על ביטויים ששינן.	אוצר המילים בסיסי. יכול לבטא את עצמו במספר ביטויים מוגבל ממצבים יומיומיים וקונקרטיים.
תקינות - יכולות של שימוש נכון ומדויק בשפה (דקדוק ותחביר) 18%			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
התלמיד מראה שליטה גבוהה במבנים דקדוקיים, אם לוקחים בחשבון את מאפייניה של השפה המדוברת.	התלמיד מראה רמה טובה של שליטה במבנים דקדוקיים. הטעויות לא מפריעות לתקשורת	משתמש נכון בדרך כלל בכמה מבנים פשוטים. ייתכנו טעויות בסיסיות שיטתיות שמקשות.	התלמיד משתמש רק בכמה מבנים פשוטים בצורה נכונה, עושה טעויות רבות אשר משפיעות לרעה על התקשורת.